

Justis- og beredskapsdepartementet
(Kun avgitt digitalt på www.regjeringen.no)

Deres referanse: 19/4154 ES JAGL/bj
Vår referanse: 2017/60-66
Dato: 06/12/2019

Høringsuttalelse – Endringer i personopplysningsloven mv.

1. Innledning

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 10. september 2019 med tilhørende høringsnotat om ovennevnte.

Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) har som hovedoppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig.¹ NIM skal blant annet gi råd til Stortinget, regjeringen og andre offentlige organer om gjennomføringen av menneskerettighetene. Innspill i relevante høringsprosesser er en sentral del av vårt mandat.

NIM vurderer høringsnotater i lys av de rettslige rammene og føringene som følger av statens menneskerettslige forpliktelser etter Grunnloven, Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) og andre internasjonale konvensjoner.

NIMs kommentarer i denne høringsuttalelsen er avgrenset til forslaget om å endre personopplysningsloven § 3 ved å innta et nødvendighetsvilkår i bestemmelsen (høringsnotatets del 2). NIM vil ikke kommentere øvrige deler, men ønsker likevel å bemerke at en regel om at man ikke har rett til innsyn etter offentleglova m.m. i utarbeidede sammenstillinger av og oversikter over personopplysninger, synes å ha gode grunner for seg.²

Overordnet savner NIM at endringsforslagets underliggende problemstilling – sjikaneutfordringer på internett – vurderes ut fra en noe bredere innfallsvinkel. Det hadde vært en fordel for vurderingen av reguleringsbehovet om departementet i større grad hadde klargjort hvilket omfang disse utfordringene har, og også om, eventuelt hvordan, departementet mener reguleringen forholder seg til alternative virkemidler, slik som de

¹ Lov om Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter av 22. mai 2015 § 1.

² Høringsnotatets del 3.5.2. Det kan her være nyttig å merke seg Advokatforeningens høringsuttalelse til forslaget av 5. desember 2019 pkt. 3, der Advokatforeningen mener at dette bør formuleres som en hovedregel istedenfor som et unntak.

strafferettslige. Etter NIMs syn inngår utfordringer med hets og sjikane på internett som en del av et større og sammensatt bilde, og det er en fordel om disse utfordringene vurderes og adresseres langs flere akser.

2. Overordnet om forslaget til endring av personopplysningsloven § 3

I høringsnotatet foreslås endringer i personopplysningsloven § 3 om forholdet til ytringsfriheten med sikte på å motvirke det departementet beskriver som uforholdsmessige utslag av bestemmelsen og for å åpne for mer nyanserte vurderinger av forholdet mellom ytringsfriheten og retten til privatliv (personvernet).

NIM understreker at en slik endring i lovverket etter NIMs mening *ikke* vil være i strid med statens menneskerettslige forpliktelser som sådan, og at den avveiingen av retten til privatliv og ytringsfrihet som lovendringen bygger på, ligger innenfor statens *menneskerettslige* skjønnsmargin.³ Merk at NIM ikke har foretatt noe vurdering av hvorvidt endringen ligger innenfor det handlingsrommet som følger av EUs personvernforordning, ettersom slike EU/EØS-rettslige spørsmål i utgangspunktet ligger utenfor NIMs mandat.

NIM uttaler seg i utgangspunktet heller ikke i noen særlig grad om hensiktsmessigheten eller prioriteringen av virkemidler for å ivareta statens menneskerettslige forpliktelser. Når vi likevel kommenterer dette forslaget, er det fordi de menneskerettslige avveiingene her kan være komplekse – og fordi den konkrete praktiseringen av lovverket etter forholdene kan ende opp med å komme i konflikt med disse forpliktelsene.

3. Menneskerettslige rammer

Det er positivt at utfordringer knyttet til ivaretagelsen av menneskerettigheter, som privatlivsvernet, i en stadig mer digitalisert offentlighet, tas på alvor av myndighetene. Sjikane på nett kan være alvorlig av flere grunner, og kan komme i konflikt med den enkeltes rett til privatliv etter EMK artikkel 8, Grunnloven § 102 og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 17.

Hvordan slike utfordringer kan og bør adresseres er imidlertid ikke et enkelt spørsmål. En grunn til dette er at noen tiltak på dette området vil ha en klar berøringsflate til den menneskerettslige ytringsfriheten, som er vernet av EMK artikkel 10, Grunnloven § 100 og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 19.

Disse to menneskerettighetene kan stå i et spenningsforhold til hverandre, og tidvis trekke i ulike retninger eller kolliderer. Avveiingen mellom ytringsfriheten og privatlivsvernet er, som departementet påpeker, sammensatt og skjønnsmessig, og tidvis

³ Med statens skjønnsmargin menes det spillerom myndighetene har til å vurdere om inngrep i en menneskerettighet (som ytringsfriheten) er nødvendig (herunder forholdsmessig) av hensyn til andre menneskerettigheter (som privatlivsvernet) eller andre legitime formål. Hvor stor skjønnsmargin staten gis i disse vurderingene vil variere ut fra flere forhold. Generelt har Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) gitt staten en relativ vid skjønnsmargin i saker som angår avveiingen av ytringsfriheten (EMK art. 10) versus privatlivsvernet (EMK art. 8), se bl.a. *Lillo-Stenberg og Sæther v. Norge* (13258/09).

komplisert. Menneskerettslig handler det om å finne en «rimelig balanse» mellom rettighetene (herunder kan det være av relevans hvilke mekanismer staten har på plass for å sikre at en slik rimelig balansering ivaretas i praksis).⁴

4. Fordeler og ulemper med mer skjønn

Ovennevnte kan på den ene siden tilsi at det er en fordel med mer skjønnsmessige vurderingskriterier i nasjonalt lovverk, slik forslaget om å innta et nødvendighetsvilkår i personopplysningsloven § 3 vil innebære. Mer innslag av skjønn kan gi en større fleksibilitet til å balansere ulikt i ulike saker – og slik kunne bidra til at nevnte rimelige balansering kan ivaretas bedre i det konkrete.

På den andre siden innebærer mer skjønnsmessige kriterier enkelte utfordringer, for eksempel opp mot hensyn til klarhet/forutberegnelighet og likebehandling. Når man skal gripe inn i ytringsfriheten (slik man tidvis gjør gjennom personopplysningslovens reguleringer), er det et krav om at inngrepet må være foreskrevet ved lov.⁵ Dette kravet innebærer blant annet at lovregelen må være formulert tilstrekkelig presist til at den enkelte kan forutberegne sin rettsstilling og tilpasse sin atferd deretter.⁶ Innslag av skjønn er ikke nødvendigvis i konflikt med lovkravet. For mange lovreglers del vil det være en nødvendighet med et visst skjønn.⁷ Også dagens regulering i personopplysningsloven § 3 har et skjønnsinnslag.

Hvorvidt lovkravet er oppfylt kan avhenge av flere forhold, herunder hvilke mekanismer som foreligger for å beskytte mot vilkårlige inngrep ved utøvelsen av skjønnet (angivelsen av rammen for skjønnet og måten det skal anvendes på, kan her være av betydning).⁸ NIM nøyer seg her med generelt å konstatere at økt skjønnsrom samtidig vil innebære et økt ansvar og myndighet til rettsanvenderen for å foreta det som tidvis kan være en krevende balansering mellom privatlivsvernet og ytringsfriheten – med den iboende risikoen det vil kunne innebære for feilaktig anvendelse i praksis.

For spørsmål om ytringer, har hensynet til forutberegnelighet en tilleggsdimensjon ved at uklare vilkår for ytringsfrihetens grenser, kan ende opp med å gi det som kan omtales som

⁴ Fra EMDs praksis om å finne en «rimelig balanse», se bl.a. *Lillo-Stenberg og Sæther v. Norge* (13258/09) og *Axel Springer AG v. Tyskland* (39954/08). På samme måte som i høringsnotatet, vil NIM i denne høringsuttalelsen knytte vurderingene særlig opp mot EMK. Årsaken til dette er primært praktisk begrunnet som følge av det langt større tilfanget av praksis tilknyttet EMK fra EMD (og til dels også fra Høyesterett). NIM understreker imidlertid at det ikke er noen automatikk i at terskelen for inngrep i ytringsfriheten, eller størrelsen på statens skjønnsmargin, vil være lik etter de ulike rettslige instrumentene i et konkret tilfelle, selv om vilkårene/vurderingen for inngrep i det vesentlige vil være lik.

⁵ Jf. EMK art. 10 (2), SP art. 19 (3) og GrI. § 100 (2). I tillegg stilles det, sammenfattet sagt, krav til at inngrepet må forfølge et legitimt formål og være nødvendig (forholdsmessig) sett hen til dette formålet (noe ulikt formulert i de ulike rettslige instrumentene). Formålkravet vil være oppfylt med tanke på at man her søker å verne om andres rett til privatliv, mens nødvendighetsvurderingen vil avhenge av den konkrete (rimelige) balanseringen mellom ytringsfriheten og privatlivsvernet. Det er i denne nødvendighetsvurderingen statens skjønnsmargin særlig aktualiseres.

⁶ Dette følger av langvarig praksis fra EMD, se bl.a. *Sunday Times v. Storbritannia* (6538/74) avs. 49 flg., *Centro Europa 7 S.R.L. og Di Stefano v. Italia* (38433/09) avs. 141 flg. og *Delfi AS v. Estland* (64569/09) avs. 120 flg.

⁷ Ibid.

⁸ Se bl.a. *Centro Europa 7 S.R.L. og Di Stefano v. Italia* (38433/09) avs. 143.

en «chilling effect»⁹ på det frie ordskiftet – at man av frykt for sanksjoner (grunnet usikkerhet om hvor grensen går), holder tilbake flere ytringer enn dem man lovlig kan fremsette og som samfunnet har rett til å høre.¹⁰ Momentet er ikke nødvendigvis avgjørende i denne konteksten, men det er verdt å være oppmerksom på.

For å bøte på utfordringene som kan følge med skjønnsmessige grenser, legger forslaget opp til å angi enkelte vurderingsmomenter i lovteksten (bokstav a–d) som eksempelvis er relevante i balanseringen etter EMDs praksis. Det er positivt. Men det er likevel ikke til å komme utenom at disse vurderingsmomentene i seg selv er skjønnspregede, og at endringsforslaget vil innebære at rettsanvenderen gis et betydelig skjønnsrom – og da et (betydelig) større rom enn det som følger av dagens regulering.

Departementets understrekning om at forslaget ikke er ment å medføre noen endring av rettstilstanden for medier med en sentral redaktørfunksjon og som er tilsluttet en pressefaglig selvdømmeordning er viktig. I lys av hvordan forslaget nå er formulert (herunder bokstav b), mener NIM imidlertid det kunne vært en fordel om denne understrekningen også kom klarere frem i lovforslagets ordlyd. I denne sammenheng kan det være nyttig å se hen til – og potensielt koble seg opp mot – virkeområdet til en eventuell ny medieansvarslov.¹¹ En slik kobling vil kunne ha flere fordeler, deriblant bidra til økt forutberegnelighet.

5. Utfordringene i en bredere kontekst – strafferettslige virkemidler

NIM savner at den underliggende problemstillingen – utfordringer knyttet til sjikane og uthenging på nett – vurderes i en bredere kontekst. For å vite hvordan man best kommer sjikane til livs, ville det vært nyttig med en nærmere vurdering av hvor store utfordringer man mener at man her står overfor, og om disse utfordringene best lar seg løse gjennom personopplysningsloven eller på andre måter. NIM vil utdype noe i det følgende.

Ser man ut over personopplysningsloven, finnes det en rekke rettslige grenser for hva man kan publisere eller ytre om andre mennesker på internett. Sjikane, uthenging og deling av privat informasjon om andre, vil kunne rammes av ulike bestemmelser i straffeloven, slik som straffeloven § 263 om trusler, § 266 om hensynsløs atferd og § 267

⁹ Begrepet brukes i EMDs praksis i ulike sammenhenger vedr. EMK art. 10, se bl.a. *Axel Springer AG v. Tyskland* (39954/08) avs. 109 og *EON v. Frankrike* (26118/10) avs. 61. Begrepet er også brukt i Høyesteretts praksis, se bl.a. Rt. 2015 s. 1286 avs. 57, der begrepet brukes ifm. kildevernet, som er et noe mer konkret område under ytringsfrihetsvernet.

¹⁰ I NOU 1999: 27 omtaler Ytringsfrihetskommisjonen effekten nærmere, og skriver deriblant: «Er man for nidkjær med å rense det offentlige rom for usannheter, urimeligheter eller andre 'uønskede' uttrykk ved hjelp av forbud eller eventuelt straff, vil man altså med nødvendighet rense det også for mange sanne og ønskede uttrykk. Rettssystemet bør altså være institusjonalisert normativt (ved lovgivning og rettspraksis) slik at man unngår 'the chilling effect'. Det betyr ikke fritt frem for all slags sladder, det må kreves aktsomhet. Men det betyr at rettssystemet må ta høyde for at det i et fritt samfunn er nødvendig å godta 'uønskede' ytringer i et visst omfang.»

¹¹ Høringsnotat fra Kulturdepartementet mai 2018. Høringen ble avsluttet 1. oktober 2018. NIM kjenner ikke til status for oppfølgingen av lovarbeidet. Merk at NIM, i likhet med flere andre høringsinstanser, stilte spørsmål ved om det opprinnelige forslaget til medieansvarslovens virkeområde kunne bli for snevert og for lite fremtidsrettet, jf. NIMs høringsuttalelse til ny lov om medieansvar av 1. oktober 2018 pkt. 3 (tilgjengelig på www.nhri.no).

om krenkelse av privatlivets fred. Den mer spesielle § 156 annet ledd om forulemping av offentlig tjenestemann kan også trekkes frem. De som utsettes for denne typen ytringer har også mulighet til å forfølge dem privatrettslig, for eksempel ved krav om erstatning etter skadeerstatningsloven § 3-6 om krenking av privatlivets fred og § 3-6 a om ærekrenkelser.

NIM savner en vurdering av i hvilken grad – og eventuelt hvorfor – departementet mener at dagens samlede rettslige regulering, med eksempelvis relevante straffebestemmelser og erstatningsregler i tillegg til nåværende regulering i personopplysningsloven, ikke gir et tilstrekkelig vern av privatlivet når det kommer ytringer på internett. Og dersom man mener at vernet ikke er tilstrekkelig i dag, i hvilken grad man kan se for seg tiltak, endringer og prioriteringer på eksempelvis strafferettsområdet for å bøte på disse utfordringene.

En grunn til at NIM tar opp dette, er at nevnte straffe- og erstatningsbestemmelser etter NIMs mening i større grad har som siktemål å regulere privatlivskrenkelser som følge av ytringer, enn det som er tilfelle for EUs personvernforordning og personopplysningsloven. Førstnevnte kan derfor være et mer egnet verktøy på dette området. EUs personvernforordnings formål er å verne fysiske personer i forbindelse med behandling og fri utveksling av personopplysninger.¹² Forordningens virkeområde knytter seg til enten *automatisert* behandling av personopplysninger eller ikke-automatisert behandling av personopplysninger som inngår/skal inngå i et *register*.¹³ «Behandling» defineres riktignok vidt og omfatter enhver befatning med personopplysninger, derunder – blant mange eksempler – nevnes «tilgjengeliggjøring».¹⁴ Men dersom man ser på rekken av eksempler som gis i definisjonen, samt nevnte formål/virkeområde og forordningens generelle systematikk, så er inntrykket at tilgjengeliggjøring/publisering er en ganske avledet del av det forordningen primært har for øye – som mer kan sies å knytte seg til innsamling, registrering, strukturering, lagring etc. av personopplysninger.

Det kan være fordeler knyttet til å forenkle håndhevingen av sjikanesaker ved å benytte seg av et forvaltningsspor. Men prinsipielt kan flere forhold tale for at vurderinger av om ytringer skal sanksjoneres, primært bør ledes inn i et påtale- eller domstolspor. Dette utløser for det første flere prosessuelle garantier og rettssikkerhetsmekanismer. For det andre er det her aktuelle forvaltningssporet preget av et mandat om å ivareta kun den ene av de to menneskerettighetene, nemlig personvernet/privatlivsvernet.¹⁵ Disse prinsipielle innvendingene gjelder for de ytringene som kan og bør sanksjoneres. NIMS

¹² EUs personvernforordning art. 1 (1), norsk oversettelse inntatt som vedlegg til personopplysningsloven. Våre kursiveringer i brødteksten.

¹³ EUs personvernforordning art. 2, se også personopplysningsloven § 2 (1).

¹⁴ EUs personvernforordning art. 4 (2).

¹⁵ Etter personopplysningsloven § 20 er Datatilsynet tilsynsmyndighet. I Datatilsynets årsrapport for 2018 fremgår det at Datatilsynets hovedoppgave er å bidra til at personvernlovgivningen etterleves. Det fremgår blant annet videre at Datatilsynet skal «fremme personvern som en sentral verdi i samfunnet og være ombud i personvernsspørsmål» og «jobbe aktivt for å oppnå en god ivaretagelse av personvernet i avveien mot andre samfunnsinteresser» (side 7). NIM vil understreke at Datatilsynet spiller en viktig rolle på dette feltet for ivaretagelsen av privatlivsvernet/personvernet.

primære syn er at de aller fleste av utfordringene på dette feltet bør møtes ved hjelp av andre virkemidler enn juss og sanksjoner.¹⁶

Det kan være verdt å bemerke at strafferettssporet i den senere tid har utviklet seg på ulike måter for å adressere utfordringer knyttet til privatlivskrenkende ytringer, herunder privatlivskrenkende ytringer på internett. I riksadvokatens rundskriv for mål og prioriteringer for straffesaksbehandlingen for 2019 trekkes hatefulle og truende straffbare ytringer frem som et prioritert sakfelt for påtalemyndigheten.¹⁷ Lignende prioriteringer har også blitt trukket frem de foregående årene.¹⁸ På lovgivningsfeltet kan det nevnes at det sommeren 2018 ble det sendt et lovforslag på høring tilknyttet bildespredning, som vil innebære at ytterligere privatlivskrenkelser gjøres straffbare,¹⁹ og i desember 2018 ble det lagt frem et forslag til endringer av straffeloven, der man blant annet søker å gi bedre vern mot trakassering av offentlige ansatte på grunn av deres tjenesteutøvelse.²⁰

Også i domstolene har det de seneste årene begynt å komme inn en del saker om ulovlige ytringer på nett, for eksempel vedrørende straffeloven § 263 (trusler), § 266 (hensynsløs atferd) og særlig § 185 (hatefulle ytringer). Selv om sistnevnte straffebud retter seg mot en snevrere krets ytringer enn det som behandles i høringsnotatet, kan det være grunn til å anta at også domfellelser under denne bestemmelsen vil kunne ha en mer generell normdannende relevans. Økningen i antall saker kan ha flere sammenhenger, herunder økt innsats hos politi og påtalemyndighet og oppmerksomhet i offentligheten for øvrig.²¹ Uansett bakgrunn, vil flere domfellelser for ytringer på internett (i tillegg til en økt innsats/oppmerksomhet) kunne ha en allmennpreventiv og normdannende effekt på hvordan man forholder seg til den digitale offentligheten og ytringer på nett, for eksempel ved å redusere oppfattelsen av at internett er «noe annet» eller et «lovløst rom».²² En slik effekt vil kunne ha en generell overføringsverdi til de utfordringene som behandles i

¹⁶ Dette synet har blant annet en forankring i nødvendighetsvilkåret for inngrep i ytringsfriheten, jf. EMK art. 10 (2), som blant annet innebærer en vurdering av om formålet som myndighetene søker å oppnå, kan oppnås med andre mindre inngripende midler, se bl.a. *Mouvement Raëlien Suisse v. Sveits* (16354/06) avs. 75.

¹⁷ Se Riksadvokatens rundskriv nr. 1/2019 s. 7.

¹⁸ Se Riksadvokatens rundskriv nr. 1/2018 og rundskriv nr. 1/2017.

¹⁹ Høringsnotat fra Justis- og beredskapsdepartementet juni 2018. Høringen ble avsluttet 1. oktober 2018. NIM kjenner ikke til status for oppfølgingen av lovarbeidet.

²⁰ Høringsnotat fra Justis- og beredskapsdepartementet desember 2018 om forslag til endringer i straffeloven mv. Høringen ble avsluttet 15. april 2019. NIM kjenner ikke til status for oppfølgingen av lovarbeidet.

²¹ Dette er en sammenheng bl.a. politiet selv har trukket frem, se f.eks. Oslo politidistrikts statistikk over anmeldt hatkriminalitet for 2018 (fra mars 2019) s. 10 og tilsvarende statistikk for 2017 (fra mai 2018) s. 7. Statistikkene angår riktignok et snevrere tema (om hatkriminalitet), men har overlappende sider til høringsnotatets underliggende problemstilling.

²² Illustrerende er en mye medieomtalt dom fra Oslo tingrett fra 2018, der en mann ble dømt til å betale erstatning for ærekrenkelser fremsatt på YouTube i en såkalt «exposed-video», jf. TOSLO-2017-151387. I dommen heter det: «Etter saksøktets forklaring i retten, sitter retten med inntrykk av at saksøkte og andre unge youtubere kan se ut til å være av den oppfatning at det foreligger en form for utvidet ytringsfrihet på YouTube og andre sosiale medier.» Dommen gjaldt skl. § 3-6 a, men oppfatningen retten redegjør for vil kunne ha en mer generell relevans også opp mot andre grenser for ytringsfriheten, slik som grensene som følger av straffeloven.

høringsnotatet, og ønsket om en slik effekt er for eksempel noe riksadvokaten har for øye, slik dette fremgår av nevnte rundskriv.

6. Dagens regulering i personopplysningsloven

NIM er enig i at dagens regulering i personopplysningsloven § 3 kan ende opp som noe firkantet, og at den har et forbedringspotensial. Samtidig er det verdt å bemerke at det er tidlig i personvernforordningens virke. Det er flere deler av forordningen som er til dels uavklarte. Dette kan i seg selv tilsa at det kan være grunn til å avvente noe med endringer for å se an utviklingen noe mer, inkludert se an utviklingen langs andre akser, slik som i strafferettsporet.

NIM mener også det kan være grunn til å stille spørsmål ved om dagens regulering i personopplysningsloven § 3 er så utilstrekkelig som det inntrykket høringsnotatet kan gi. Selv om begrepet «journalistisk» må tolkes autonomt etter personvernforordningen, har dagens regulering i § 3 også et visst spillerom i seg til å imøtegå enkelte av de utfordringene som departementet trekker frem. Vi savner en vurdering av i hvilken grad det er reguleringen i seg selv som er problemet, og i hvilken grad det er en snever/forsiktig praktisering som spiller inn. Sistnevnte vil det da være mulig å gjøre noe med uten å foreta lovendringer.²³

NIM savner også mer empiri om omfanget av utfordringene – slik som hvor mange ganger vanskelige vurderingssituasjoner oppstår og hva disse angår, om de skyldes manglende reguleringer eller andre forhold og om andre virkemidler, for eksempel strafferettssporet, har vært vurdert. Eksemplet som trekkes frem i høringsnotatet knyttet til utfordringer ved dagens regulering,²⁴ illustrerer etter NIMs oppfatning ikke fullt ut behovet for lovendring. NIM vil her trekke frem at Personvernemndas senere vurderinger i saken, der Datatilsynets vedtak ble omgjort, fremstår som rimelige – og at nemndas resultat om at den aktuelle publiseringen var omfattet av nåværende unntak i personopplysningsloven § 3, ikke nødvendigvis er av en slik karakter at behovet for å endre § 3 fremstår presserende.²⁵ Det er også verdt å merke seg nemndas kommentar om at «personopplysningsloven ikke nødvendigvis er det ideelle rettsgrunnlaget for å forfølge denne typen saker», i tillegg til at nemnda også viser til at det finnes andre rettslige grenser for formidling av personopplysninger, slik som ovennevnte straffeloven §§ 266 og 267 og skadeerstatningsloven § 3-6 a.²⁶

²³ Merk at NIM ikke har foretatt noen vurdering av om og i hvilken grad det eventuelt er behov for noen mer «fremoverlent» praktisering av dagens regulering i personopplysningsloven § 3.

²⁴ Høringsnotatet s. 16, der et eksempel som ble spilt inn av Datatilsynet under høringen til innføringen av personopplysningsloven i 2018, gjengis av departementet. Dette eksemplet viser departementet også til senere i høringsnotatet.

²⁵ Personvernemndas sak PVN-2018-18 (24. mai 2019).

²⁶ Ibid.

7. Avsluttende kommentarer

NIM vil understreke at en eventuell lovendring etter NIMs mening ikke vil komme i konflikt med noen av statens menneskerettslige forpliktelser som sådan. Like fullt er det enkelte utfordringer som det er grunn til å være oppmerksomme på. Forslaget angår en kompleks problemstilling, der hensyn trekker i ulike retninger og to menneskerettigheter (ytringsfriheten og privatlivsvernet) krysser hverandre.

Dersom man foretar en endring av personopplysningsloven § 3, er det uansett viktig at endringen ikke blir en hvilepute eller går ut over av andre tiltak på området, for eksempel prioriteringer hos politi/påtalemyndighet og ikke-rettslige tiltak som holdningsskapende arbeid og undervisning. Utfordringer knyttet til hets og sjikane på internett inngår som nevnt innledningsvis i et større og sammensatt bilde, der det etter NIMs mening er behov for virkemidler langs flere akser.

NIM deler departementets syn om at man ved en eventuell lovendring bør være varsom med bruken av sanksjoner under utføringen av tilsynet. I forlengelsen mener NIM at det også kan være grunn til å være varsom med å prøve ut grensene for hva som ligger innenfor/utenfor unntaket. Den underliggende avveiingen mellom ytringsfriheten og privatlivsvernet som unntaket bygger på, er skjønnsmessig og kompleks, og en konkret vektlegging i retning av privatlivsvernet vil etter forholdene kunne utgjøre et for stort inngrep ytringsfriheten. I avveiingen (hvor nært man befinner seg grensene) vil for eksempel nettopp eventuelle sanksjoner, og størrelsen på disse, kunne spille inn.²⁷ Hensynet til forutberegnelighet kan også tilsi at man bør være forsiktig med bruken av sanksjoner og med å prøve ut grenseoppganger. Ved en lovendring mener NIM at det også vil være en fordel om sentrale myndigheter følger opp den fremtidige praktiseringen av unntaket, og vurderer behovet for eksempelvis veiledere og ressursallokeringer, for å sikre en praktisering som i størst mulig grad er ensartet og i tråd med de menneskerettslige rammene.

NIM bidrar gjerne til videre avklaringer eller diskusjoner om ønskelig.

Vennlig hilsen
for Norges institusjon for menneskerettigheter

Adele Matheson Mestad

Direktør

Erlend A. Methi

Seniorrådgiver

²⁷ Se f.eks. *Delfi AS v. Estland* (64569/09) avs. 162 og *E.S. v. Østerrike* (38450/12) avs. 56, sml. imidlertid *Axel Springer AG v. Tyskland* (39954/08) avs. 109.

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har dermed ingen signatur.